

Apraxie

1 Wat?

Apraxie is het onvermogen om doelgerichte handelingen (bv. haar kammen, sokken aantrekken) uit te voeren. Deze kunnen willekeurig en/of aangeleerd zijn.

Elke handeling kan in twee fasen opgedeeld worden:

(A) concept/idee (bv. Wat is het doel van de taak? Wat zijn de stappen en welke voorwerpen gebruik ik hierbij?)

(B) planning/uitvoering (bv. Hoe voer ik de taak uit? Welke bewegingen voer ik wanneer uit?)

Deze stoornis is niet toe te schrijven aan een motorische, sensibele of andere cognitieve stoornis en kan zich aan beide zijden van het lichaam voordoen. Handelingen die sterk geautomatiseerd waren (bv. gebruik van mes en vork) en die de patiënt veel deed kunnen gespaard zijn.

2 Oorzaken

Diverse oorzaken van een plotse of traag evolutieve hersenbeschadiging (bv. een beroerte door een bloedklonter, hersenbloeding, hersentrauma of tumor) kunnen aanleiding geven tot apraxie. Vooral hersenschade ter hoogte van de linkerhersen helft kan dit veroorzaken.

3 Soorten

Er worden twee grote groepen van apraxie onderscheiden:

3.1 Ideatoire apraxie

Dit is het onvermogen om doelgericht te handelen ten gevolge van een gestoord handelingsplan. Deelhandelingen kunnen uitgevoerd worden maar het plan ontbreekt om het tot een zinvol geheel te brengen.

Voorbeelden uit het dagelijks leven:

- ⤵ Een brief niet eerst dubbelvouwen alvorens deze in de enveloppe te steken.
- ⤵ Suiker scheppen in het melkkannetje, roeren in de theepot en vervolgens het lege kopje naar de mond brengen.
- ⤵ Een schaar gebruiken om een fles te openen.
- ⤵ Niet weten welke stappen moeten uitgevoerd worden om vlees te bakken.
- ⤵ Bij het aankleden, een arm in een mouw steken maar de pull niet verder kunnen aantrekken.
- ⤵ Tijdens het wassen, de handdoek in het water steken, het washandje gebruiken om zich af te drogen en zeep gebruiken om de tanden te poetsen.

2 Ideomotorische apraxie

Dit is het onvermogen om doelbewust handelingen uit te voeren ondanks een intact handelingsplan. De patiënt begrijpt de opdracht, kan de opdracht verbaliseren maar kan het niet naar een handeling omzetten. Hij/Zij kan geen symbolische gebaren maken of bewegingen imiteren en kan niet doen alsof er een voorwerp gebruikt wordt zonder dit vast te houden.

Voorbeelden uit het dagelijks leven:

- ⤿ Een kledingstuk kunnen aantrekken maar moeite hebben met het vastmaken van knopen, ritssluitingen.
- ⤿ Een slaande beweging maken met een snijmes voor kaas of een kopje koffie met veel kracht op de tafel neerzetten.
- ⤿ Niet in de mogelijkheid zijn om van hand te veranderen bij het manipuleren van een washandje.
- ⤿ Het haar kammen met de bovenkant van de kam (weet de hand niet te gebruiken om de kam te draaien).
- ⤿ Niet meer met mes en vork kunnen eten maar wel alleen met een lepel of een vork.

4 Behandeling

Het doel van ergotherapie bestaat uit het verbeteren van de zelfredzaamheid van de patiënt ondanks de apraxie. De duur en het succes van de behandeling zijn afhankelijk van de ernst en de oorzaak van de hersenschade en de complexiteit van de cognitieve problemen. Het herstel kan erg wisselend zijn.

Begeleiding via de ergotherapeut bestaat uit:

1. Observeren en onderzoeken van de ernst van het probleem bij het uitvoeren van dagelijkse activiteiten.
2. Behandeling door starten met deelactiviteiten, om daarna over te gaan naar complexere activiteiten. Er worden activiteiten uitgevoerd die de patiënt zelf terug wil uitvoeren. De uit te voeren taak wordt begeleid onder drie vormen: instructies bij de initiatiefname, begeleiding bij de uitvoering en feedback bij de controle. Hoe meer prikkels een patiënt ervaart, hoe groter de kans om fouten te ervaren en een goed herstel mogelijk te maken.
3. Adviesverlening naar patiënt en familie (o.a. rond gebruik hulpmiddelen).
4. Uitvoeren van een huisbezoek (o.a. inschatten van de zorgnoden voorafgaand aan terugkeer naar huis).

Tips voor de familie!

- ↪ Een handeling gebeurt soms automatisch, denk niet aan onwil van de patiënt als de handeling later niet meer lukt.
- ↪ Apraxie is slechts goed zichtbaar tijdens het uitvoeren van handelingen. Soms geeft de patiënt een onhandige indruk. Voor hem/haar is het onaangenaam om te stuntelen. Geef hierover zo weinig mogelijk opmerkingen.
- ↪ Als de patiënt radeloos wordt, stel hem/haar gerust en bied

bepaalde hulp als het even niet lukt. Via het aanbieden van lichaamscontact kan een patiënt soms toch in staat zijn om de handeling succesvol te beëindigen .

- ⤵ Neem niet alles uit de handen van de patiënt. Hij/Zij heeft tijd en kansen nodig om handelingen terug aan te leren en uit te proberen. Geef geen opmerkingen over een traag tempo maar moedig hem/haar aan in het handelen en help activiteiten controleren.
- ⤵ Bedwing uw eigen ongeduld naar een spoedig herstel. Geef alleen hulp als het wordt gevraagd.
- ⤵ Bemoedig de patiënt met een schouderklopje, een glimlach.
- ⤵ Soms kan de patiënt boos worden omdat een handeling niet kan uitgevoerd worden. Verlies dan uw eigen geduld niet en word hiervoor ook zelf niet boos.
- ⤵ De patiënt kan voorwerpen verkeerd gaan gebruiken, hij/zij doet dit niet opzettelijk: maak hem/haar hiervan bewust.
- ⤵ Probeer uw eigen werktempo aan te passen, de patiënt kan niet vlug handelen. Het handelen vraagt reeds meer energie waardoor de patiënt ook vlugger moe is.
- ⤵ Probeer de patiënt een structuur te geven bij het uitvoeren van complexe handelingen zoals zich wassen.
- ⤵ Motiveer de patiënt om naar de ergotherapie te komen.
- ⤵ Als de patiënt zich niet bewust is van het maken van fouten tijdens het handelen, maak hem/haar hier op een volwassen manier attent over.
- ⤵ Houd rekening met het trage denktempo van de patiënt en probeer dit in de dagstructuur in te plannen.
- ⤵ Laat de patiënt geregeld rustpauzes nemen en neem voldoende tijd om aangename zaken uit te voeren zoals het nemen van de maaltijden, tv kijken, iets lezen, ...

5. Aandachtspunten

Is apraxie van voorbijgaande aard?

Als de apraxie niet te uitgebreid is, kan het in positieve zin evolueren. Soms is er spontaan herstel.

Komt apraxie voor in combinatie met nog andere cognitieve stoornissen, dan verloopt het herstel vaak moeizamer.

Resterende problemen in het dagelijkse leven

Door de stoornis in het handelen is met de auto rijden niet meer haalbaar. Ook werksituaties waarbij fijne bewegingen noodzakelijk zijn, zijn vaak niet meer mogelijk.

Bij een ernstige vorm van apraxie worden activiteiten in de thuissituatie omwille van veiligheidsredenen best onder toezicht uitgevoerd.

algemeen ziekenhuis **sint-lucas** vzw
sint-lucaslaan 29, 8310 brugge > T 050 36 91 11 > F 050 37 01 27
info@stlucas.be > www.stlucas.be

Volg ons op sociale media

 www.facebook.com/AZ.Sint.Lucas.Brugge

 [@StLucasBrugge](https://twitter.com/StLucasBrugge)

 [AZ Sint Lucas Brugge](https://plus.google.com/AZ.Sint.Lucas.Brugge)